

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer
kedden és pénteken.

Á r a :

Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.

Szerkesztői s kiadói szállás:
Kenyeres Adolf ügyvédi
íródája, Nagypiaczon.

NEMLERE.

Politikai, közgazdasági és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

3 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 4 kr.
(1—10 sornyi hirdetés ára
mindig 40 kr.) — Bélyegdíj
minden igtatáskor 30 kr. —
Nagyobb hirdetéseknek alku
szerint. — Hirdetések fölvé-
tetnek a szerkesztőségben
és Römer és Kammer nyom-
dájában.

Előfizetési fölhívás.

Programmunk, valamint elő-
fizetési feltételeink a korábbiak:
Julius — September $\frac{1}{4}$ évre ft. 1.50.
Julius — Deczember $\frac{1}{2}$ „ „ 3.—

Kenyeres Adolf,
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Brassó, 1871. Junius 30.

A „Kronstädter Zeitung“ talyó hó 24-
ki számában egy famosus cikk jelent meg,
mely a magyar nemzet iránti határtalan
gyűlölségtől sugalmazva, azon okból, hogy
a pesti ifjuság az ottani pinczérektől ma-
gyar nyelveniszolgáltatást s magyar étlapo-
kat követel, a magyar nemzet elleni leg-
brutalisabb rágalmat sujtja szemünkbe.
Ha nem ismernők az itteni német ajku
polgárság nagy részének hazafias érzelmét,
hozzá sem szöllanánk a hirlapirodalom e
hurján termékéhez; de mivel megvagyunk
győződve, miszerint ez semmit sem óhajt
inkább, mint a különböző nemzetiségek
békés egymáshozí viszonyját és így az ily
ingerlő politika leljességgel nem az ő vé-
leményének tolmáása, nem tehetjük, hogy
annak körünkbe csempészése ellen fel ne
szöllaljunk.

A kérdéses cikket nem a „Kronst.
Z.“ érdemes szerkesztője alkotta. Annak
szerzője, magából a cikkből ítélve, való-
színűséggel valamelyik megbántott pesti
kellner lehetett.

A temesvári német lap adta ki mint
vezércikket, s a „Kronstädter“ érdeme az,
hogy a „Temesvári“ collégájával teljesen
egyet értett abban, hogy ily ingerlő rágal-
mak közlésevel a nemzetiségeket egymásra
támasztani igen hazafias politika, (?) és hogy
bölcse felismerve, hogy azon cikk a mi
viszonyainkra épen illik (?) aztat lapjában
a brassai közönség épületére közölni sie-
tett. —

Hogy az érdemes szerkesztő ur a za-
varost óhajtva, a kedélyeket ingerleni jónak
látja: erre neki megengedjük okai lehet-
nek; s hogy a végett meg nem gondolva,
hogy a ki szelet vet, vihart arat, a saját
becsületéből ki nem telő rágalmat is két-
kézzel ragadja meg és használja fel: ez az
ő saját nézete. De hogy a kérdéses cikk
körünkbe közlése s így annak ránk alkal-
mazása által politikai ítélő tehetségének
legkisebb jelét is adta volna, az ellen ha-
tározottan tiltakozni vagyunk kénytelenek.
Lássuk meg csak bár kivonatban e drágá-
latos cikket.

Említett cikk korhelyeknek nevezve
az „Ellenőr, Hon és Magyar-Ujság“ íróit.
miután lehordja a fővárosi ifjuságot, mely
a közvéleményt csináló irodalmi korhelyek
után indulva, hazafias tényvt vél elkövetni
akkor, midőn háborut esküdve a németül
beszélő pinczerek és német étlapok ellen,
valamely kellnert magyar szitkok árjával
borit el, így folytatja:

„A vidéken már kezdenek az új nem-
zeti ingerlések jelei feltűnni. Ott főbejáró

véteknek tekintik, ha a német vidékeken
német színházak állanak, vagy lapok jelen-
nek meg, s ezekben még hivatalos hirdeté-
sek is közöltetnek. Nem rettenetes-e ez!“

„A fanatizmus ezen örjögését, mondja
továbbá — hallgatással lehetne mellőzni,
ha más tekintetből bizonyos tanulságot nem
merithetnénk belőle. Legközelebb azon ta-
nulságot fogjuk ebből nyerni, hogy mai
napság a magyar szóvivők egy nagy része
(Deákot, Csengeryt stb. természetesen ki-
véve) nem egyebek mint a miveltség má-
zába bujt barbarok, a mélyebb szellemi
miveltség minden magja s erkölcsi jellem
szilárdság nélküli! Ezen nép csupán saját
közvetlen előnyét ismeri, eltelve ön haszon-
leséstől, a piszkos önérdeknek áldozik.“

Neki esik ezután Jókainak, mondván,
hogy egy német lapot adott ki, s a teréz-
városi nyárs polgárok előtt, az általa ala-
pitott Bürger-clubb helyiségeiben német
előadásokat tart, zabolázhatlan öröme ger-
jed, ha valamelyik regénye német nyelven
is napvilágot lát.

„Ott — ugymond az említett cikk,
— hol személyes érdekekről, vagy a ked-
ves én dicsőítéséről van szó, ott ezen nagy
hazafiak sem hazát, sem szülőföldet nem
ismernek s örömmel ragadnak meg min-
dentéle eszközt!“

Ezután állítja, hogy a tudomány és
műveltség minden ágát renegátok fejlesztik
Magyarországban, mint Toldi, Henszlmann,
Romer, Hunfalvi, Budencz, Vámbéri, Wen-
czel, Pauler, Herzog, Hoffmann stb. s így
szóll: „A mi a magyar tudományos iroda-
lomban Magyarországon valami becsesel
bir, az jobbára mind német mű.“

Ezzel szemben felhozza sérelem gya-
nánt, hogy „a németeknek egyetlen gym-
nasiumok vagy real iskolájok sincs az ál-
lam által segélyezve, mely a szerbek szá-
mára újvidéken egy főgymnasiumot, a ro-
mánok számára Belényesen egy gymnasium-
ot tart, s még a Ruthének és Totokról
sincs egészen elfelejtkezve.

Végre felemlítvén a németségnek az
1848—49 ki küzdelmekben a szzbadtság
oltalmazásában érdemeit, alkalmat vesz ma-
gának megtámadni történelmi multunkat is,
így szolván: „ezen ország oly sok német
vér kiontása által lett kimentve a török
uralom rabságából, melybe azt magyar
könnyelműség és magyar árulás ejtették.“
S felhívja a németséget, hogy össze tartsa-
nak és nyelvüket ne engedjék, állítván,
hogy a németek Magyarhonban csak mint
németek felelhetnek meg az ők elvitathat-
lan culturmissiójoknak.

Ez rövid fogtlatatja a kérdéses cikk-
nek. Czáfolatába bocsátkozni ennek szük-
ségfeletlinek tartjuk. Megteszik ezt nyilván
a pesti lapok. Mi csak Brassóbani megje-
lenése s így az itteni viszonyokra alkalma-
zása ellen jegyezzük meg a következőket.

A mi a főmomentumot, miből a zaj
indult, t. i. a szegény német kellnerek
mártýromságát illeti: erre nézve teljesen
kérdésbe hozzuk a fennebbi cikk reánk
alkalmazhatóságát, s nem hisszük, hogy en-
nek közlésére a „Kronstädter“ szerkesztőjét
ők kérték volna fel. Mert hiszen mindenki

által szemmel látható tény, hogy azok cul-
turmissiójokat német Bedienung és német
étlapok által itt teljes szabadsággal gyako-
rolhatják; annak szükségességét pedig, hogy
a pesti kellnerek ügyében a brassai közön-
ség előtt jelentse a „Kronstädter“ szerkesz-
tője, hogy ő „seinerseits“ a fennebbi cik-
keket tökéletesen egyet ért, teljességgel nem
látjuk által.

A színházba és hirlapra nézve tett
vadból van-e reánk találólag avagy csak
egyetlen betű is igaz? Hogy Brassónak
színháza nincs s szintársulata a közelebbi
télen is megbukott, aztot tudjuk: de mi
köze és vétke volt ebben a magyaroknak?
Brassót Erdély magyar-nemzeti fejedelmei
oly dus jövedelmek birtokához juttatták,
mihez hasonlóhoz egyetlen magyar várost
sem. Csak dézma kárpotlás fejében 214.294
forintot kapott az ország minden lakói ál-
tal sulyoson hordozott köz adóból. Ki hi-
bája, hogy még sincs egy nyomoru szin-
háza? seget földet meg akar mozditani az
oly szükséges községi iskola felállítása el-
len? Lám Sepsi-Szeut-György alig pár
ezer lakóval bíró kis mezővároska, nem
voltak falui s dézma kárpotlása, s még is
kijutott színház építésre s iskola állítására.
Az igaz, hogy ott nem kelle már a mult
században a közjövödelmek kezelői ellen
vizsgáló nyomozást rendelni, s nem kennek
fel jelenleg is egyetlen ember szekereére 200
frtnyi „Wagenschmiert“.

A hirlapra nézve nem is szöllünk;
mert arra megfelel maga a cikk, midőn
remek kellner logikájával egy szuszszal vá-
dolja a magyarokat, hogy a német hirla-
poknak ellenségei és Jokait, hogy német
hirlapot ad ki.

A magyarok jelleméről és tudományos
miveltségéről rágalomra általánoson is meg-
jegyezzük, miszerint közönségesen elismert
igazság az, hogy sokkalta nehezebb vala-
mely társadalmat fenntartani, mint azt meg-
alapítani. Hogy a magyar nemzet itt ezen
helyet, hol másoknak akkor maradandó
társadalmat alapítani nem sikerült, ezer év
óta fenn álló országot alkotott, annak oka
nemcsak a kar hatalmában, hanem azon ne-
mesb nemzeti erőben és politikai érettségben
állott, mely nélkül e hon már régóta épen
ugy megsemmisült volna, mint több más
véle egykoru országok, melyeknek ma csak
emléke él.

A magyar nemzet már ezer évvel eze-
lőtt a politikai érettség azon fokán állott,
hogy alkotmányos életének alapját meg-
vetvén, ahoz híven fejlődhetett az idő ha-
ladó szellemével, önmagát meg nem tagad-
va a jelenig.

Az Endrekirály adomány levele egy-
koru a világ első alkotmányos nemzete, az
ángol „magnachartájával“; Magyarhonnak
nyomdája, világhírű könyvtára már Mátyás
király korában volt; midőn németország
harmincz évig tartó véres dulakodásokkal
intézte el a hittárgyait, a magyar nemzeti
fejedelmek által kormányzott Erdély egyet-
len kardcsapás nélkül, a tiszta ész józan
szavára kimondotta a lelkiismeret szabad-
ságát, s midőn a közelebb mult években
az absolutizmus a nemzet lelkét évtizednél

tovább elfojtva tartotta, hogy a szabadság szellemének végre engedni kénytelenített, s most olyan emberek is kik kevésse előtt e nemes küzdelmet sárral dobálták, most magoknak részt követelnek belőle, nem a jeles német költő mondásának igazságát bizonyítja-e: Die Weltgeschichte ist das Weltgericht.“ Türelmének jeleit mi bizonyítja inkább, minthogy midőn német ország nagy része elnémetesedett szlávokból, oroszország el szlávosodott mongoltár törzsokból, s franciaország francziává vált német eredetű népségekből áll, addig itt maga a szász nemzet 700 éve óta nemcsak áll, hanem az országnak bizonyosan több javaiban részesült, mint maga a magyar?!

A mi névszerint a szász iskolákat illeti, tekintse meg csak bár ki a „Nemere“ 51-dik számát megláthatja, hogy azok közvetve aránytalanul dusan és sokkal jobban vannak a közből ellátva, mint bár mely más nemzetiségé, úgy hogy mi a cserére bár mikor készen állhatunk. Renegátságról is beszél a cikk állítván, hogy a tudomány és műveltség minden ágait azok fejlesztették volna. Mi nálunk ennek is épen ellenkezőjét tudjuk. Hát nem tudja-e „a Kronstädter szerkesztője“, hogy maga Brassó renegát, mely kétszázadig viselt Brassó nevét csak később cserélte el „Kronstadt“ névvel. —

A helybeli szász gymnasiumról úgy tudjuk, hogy annak 1552 és 1556-ban magyar rectora volt: Árkosi, Veres Péter, s a hajdankorban legfontosabb tantárgyban, a latinnyelvben folytonosan magyar ész terméke vált az ottani tanuló ifjúság vezére t. i. a 17-dik században a Molnár Gergely kolozsvári tanár grammatikája, a múlt században pedig az Ajtai A. Sámuel nagy enyedi tanár grammatikája, mely az itteni iskola használatára 1756-ban Brassóban németre alkalmazva kinyomatván csak nem a század végéig szolgált kézi könyvül. Sőt hogy a magyar írók a Brassai német irodalom pártolására is befolytak annak tanuja az, hogy magának Hontérnek „Epitome Adagiorum“ stb. című műve a Pesti Gábor magyar tudós ajánlatással és előljáró beszédével jelent meg 1541-ben. Hát az 1848 előtti időben a szász jog egyik forrása nem marosvásárhelyi tanár Dózsa volt-e? én legalább néhány évvel ezelőtt épen német lapban úgy olvastam, s biztosan tudom, hogy csak 23 évvel ezelőtt is a szász nemzet fiai többire tölle vették jogismeretüket. Hát Gr. Kemény József nem egyike volt-e a brassai régi német történeti művek gyűjtői és sajtó alá rendezőinek? — A brassai vagy szász tudományos térfiakról ezeknek megfelelő tényeknek pedig nem hallottam hírét. —

Vagy nézzük meg művészet tekintetében. Vegyük fel például a nemzetek sajátosságának egyik ismertető bélyegét az öltönyt. Nem tagadjuk, sőt elismerjük, hogy a nemes szász nemzetnek a mesterségek üzésében érdemei vannak, s így a szabóságban is. Ám de az alapot meg kell engedni, hogy itt is a magyar adta meg.

A szász nemzeti öltöny kételkedésen kívül nem más, hanem a magyarnak szász kiadása, s magáról az oly diszesnek tartott szász papi ornátusról egy pár nap előtt a „Kronstädter“ azt vallotta, hogy biz az nem szász, hanem eredetileg magyar.

Vagy tán a történeti multunkat tárgyazó megrovás illik a mi viszonyunkra. — Nem akarjuk a jobbérzésű rész érzelmeit sérteni. Azért nem rajzoljuk hosszasan, hogy a vendégül behívott lovagrendet mindazon kelle alig 15 évi itt mulatása

után csufosan elüzn, mimódon kelle 1236-ban a mongolok által megtámadott magyarnak Aristald szász gróf és népének elpártolására Friedrich hercegnek árulásával küzdeni, s mi tőmérdek baj származott a szász bürokráciának absolutismussali szövetkezéséből a napoktan is a szabadság küzdelmei közt ennek ügyére. Csak arra figyelmeztetjük a „Kronstädter“ ne bántsa a hon Törökkel küzdelmeit. Oly emlékek vannak azzal kapcsolódva, mikremeg dobban a magyar sziv, meg nedvesednek a szemek, s melegség járja át az ereket. Nem tudja-e, hogy e hon, mely egykor a mongol, úgy másodszer a török ár hullámát tartá fenn Europa előtt, s bár maga vérbe fult, de az áramlat hulláma is megtörött rajta. —

Nem tudja-e, hogy egy Hunyadi dalát urnapjában századokon át ünnepelte a keresztyén világ, s egy Zrinyi az egész keresztyénség ellen indult Solimán hadát akasztá meg csekély várnépe bajnokaival. Hunyadinak Czillei halálos ellene volt s Zrinyiről a történet azt állítja, hogy a német császári vezérektől segílyt várt volna.

De mellőzzük ezt s lássuk csak vidékünkben érdemlünk-e szemre hányást. Ha Lajos király adomány levelet tekintjük, nyilvános belőle, hogy Töresvár építésében a kőműves munka egyenesen a szászóságé, de az is, hogy a vezérség és őrseregi szolgálata a magyarok számára fenn van tartva. Midőn Amurates török szultán 1421-ben Brassót felprédálja, ugyan akkor midőn az Ó-Brassó végénni sprengi várba, mint a város saját erősségébe vonult tanács és bíróság az erősség meg ostromoltatván, fogságba vitetik, a czenki fiskális magyar várba menekült polgárság megmenekült.

Az 1599-diki schellenbergi csatában a zászlóvivő a brassoiak híres kapitánya a magyar Aradi.

Az 1612-ki Báthori elleni küzdelemben Feketealmiaknak küldött, annyira dicsért 32 személyből álló segílyből 13 magyar volt. Sőt midőn Weisz Mihály Báthoritól Földvárnál megveretett, magoknak a szász kronikásoknak ítélete szerint ennek oka az volt, hogy nem hallgatott a nála tapasztaltabb Géczy tanácsára.

Mind ezek mutatják, hogy városunk és vidékünkben a magyarok valamint az oskolában és művészetben úgy a harcmezőn is tényezők voltak, s magukat megsegényleni okuk semmi tekintetben nincsen. — Következőleg a „Kronstädterben“ megjelent rágalmozó cikk a mi viszonyainkra semmi tekintetben nem talál, s annak érdemes szerkesztője ezen cikk közlésekor és pártolása jelentésekor, hasonló tettett követett el azon beszámíthatatlan állapotban levő emberhez, a ki hatalmasan orditozza a „feszítsd meget“ a nélkül, hogy tudná miért, vagy a mesebeli kicsi ebhez, mely dühösön ugatván, a hozzá intézett kérdésre, hogy azt miért teszi, mert a faluban a magyar kutyák ugatnak.

Brassó, 1871, Junius 28.

Folyó hó 23-án a „Nemere“ 50. számában megjelent T. K. aláírással egy cikk a következő cím alatt: „A magyar ember Pesten és Brassóban.“

Ezen cikk lezkezi a brassói magyarokat: hogy t. i. sok oly előzőkeny cselekvénynek hódolnak, melyek csak a német nyelv tulkapásait segítik elő; s hogy ez miért van így, és különösen miért van az, hogy a nagyszámú brassai magyar kereskedők és iparosok boltjaik és üzleteik felett nagyobbjára csak német czeget haználnak? Azt állítja továbbá T. K. ur, hogy vannak Brassóban czéhek, társulatok, egyletek, hol a magyar tagok száma, ha nem is mindig túlnyomó, de még is elég tekintélyes arra, hogy az

ötet megillető elismerésre igényt tartson. Azonban erre nem sokat gondolunk, hogy a tárgyalásokat, ügyrendi jegyző könyveket és szóbeli értekezleteket magyar nyelven folytassuk stb. stb.

A fentebbiekből ítélve, ugylátom, hogy tisztelt T. K. ur nem ismeri tökéletesen a helybeli viszonyokat, és ezért kívánom vissza utasítani alapnélküli állításait s tudatni azt úgy, a hogy az van.

Nem áll az, hogy mi magyarok oly nagyon elősegítünk a német nyelv tulkapásait, mert hisz a brassai magyaroknak egy harmada sem tud németül s ez elég sajnós. Vannak oly polgárok igen számosan, kik 10—20 sőt még több évtől fogva itt megtelepedtek és még sem tudnak németül. Ez nem tünteti azt fel, hogy igen hódolnának a német nyelv tulkapásainak.

A mi a czéheket illeti, vannak itten épen többek — azok közt egy, melynek én is tagja vagyok, hogy mind szó, mind írásbeliek magyarul folynak, mert a többség magyar; s van azoknak más ajku tagjai is, de azért azoknak még sem jött kedvök az ellen szót emelni, hogy vitetődjen németül is a jegyzőkönyv. Vannak ellenben oly czéhek, hol 30—40 tag közt alig van 2—3 magyar, de azért épen azon kettővel eleget beszélnek a mások magyarul. S miért? Azért, mert senki sem erőlteti, hogy a 2—3 magyarért ők úgy beszéljenek.

A mi a czegeket illeti, magyar mestereknek majd kivétel nélkül magyarul van. A mi a kereskedőket illeti, ez az egyformaságból következik s ezt kivakarhassa, ha valakinek nem tetszik.

Hanem ugylátszik, hogy ragadósok azon hirtelenkedő lapokból szót szórt német ellenes izgatások, melyek Pesten az elmúlt hetekben oly nagyon divatoztak! Talán T. K. urat is azok buzdították a lezkeadásra!

Hagyja el, kedves jó ur! A brassai magyar polgárok itt a vegyületben futnak, fáradnak, hogy élhessenek; ők örvendnek, ha a más fajtájú polgárokkal békében élhetnek s azon örülnek, hogyha mentől több nyelvet tudnak s beszélhetnek.

Azért higye el, kedv. T. K. ur, hogy a brassói magyar polgároknak nagyobb része bir annyi öntudattal, hogy nem szorult az ön általi nemzeti buzdításra. —

Megtudták azok nemzeti szellemeiket és érzéseiket még az 1849-beli Debreczeni elkoezkázás után is reájok háromlott sanyaru megvetést, nyelvökérti sokszori megtámadást szenvedni. Épen azért tudják, hogy a mi másnak nem jó, az nekem sem; és ez így jól van. A brassói magyarok legnagyobb része mind a mérsékelttséghez tartoznak, mert okultak és átláttak, hogy a hirtelen tulkapkodás sohasem vezet jóra.

Azért hagyja annyiba, tisztelt ur, hogy a hogy foly most az egy pár évtől fogva. Majd javul az, csak most ne bizgesse, mert még rosszabb lesz.

N a g y k a l a p á c s.

A felső fejmegyei, brassó és fogarasvidéki tanfelügyelőségétől az alábbi köriratot kapjuk:

1) A vallás és közoktatási miniszter urnak folyó évi 4.607 számú rendeletével engedélyezett ideigl. néptanítói tanfolyam 10.369 számú rendelet értelmében Brassóban fog tartatni.

2) A tanfolyam kezdődni fog augusztus 14-én és tart kerék hat hétig.

3) Magokat előre bejelentő tanítók nemcsak az országos kormánytól meghatározott 50 kr. napidijban, hanem szabad szállásban is részesülnek.

4) Egyuttal tudomására juttatik a néptanító uraknak az is, hogy a földművelési miniszterium az idén is úgy mint tavaly gazdasági tanfolyamok rendezése felől intézkedett. E tanfolyamok négy hetig fognak tartani, és pedig a debreczeni felsőbb gazdasági tanintézetnél augusztus 1—31-ki, a keszthelyinél augusztus 3—31-ik napjain, — magyar-óvart pedig németnyelven augusztus 6-tól, szeptember 3-ig. A hallgatók részére fejenként 60 frt. államegély adatik.

Az állam minden intézetben csak 24 et lát el; részt vehetnek azonban saját költségükön a 24 közé bé nem vett néptanítók is, ha az illető intézet igazgatóságánál idejekorán jelentkeznek.

Azon néptanítók, kik államköltségén kívánnak felvétetni, jelentsék magokat haladéktalanul a tanfelügyelőségénél.

V i d é k.

Bácsfalu, 1871-ik évi junius hó 28-án.

A magas kormánytól nyert taneszközökről.

Édes öröm özönlí át minden népnevelésügy barát szívet, midőn van szerencséje tapasztalni, hogy

a magas kormány évről évre tetemes anyagi áldozatokat hoz a népnevelésügy magasztos oltárára.

Hála s köszönet a magas kormány nagy lelki, nemes gondoskodásának, mert mi is ezen örülök és szerencsések sorába tartozunk:

Ugyanis, a múlt évben brassóvidéki tíz magyar falunk összes iskolái a tanköteles gyermekek létszáma arányában nagymennyiségű iskolai tankönyvet, kegyadomány képen nyert.

Ez évben pedig még teljesebb lett örömlünk, még nagyobb lett szerencsénk, minthogy Felső-Fehérmege, Fogaras és Brassóvidékének népiskolái vallás és nemzetiség különbség nélkül — mindegyik kapott — több értékes taneszközöket.

Legyen szabad ez uttal a tekintetes szerkesztő ur szíves engedelméből több ilyen taneszközt elősorolnom. —

Birtokunkban áll Europa térképe, a magyar korona országainak fali abrosza, földgömb, számológép. Hí rajzokban kezünkönél: a távirtda, vasuti mozdony, világító gázcég, légszivattyu, vízszelvény, tüzeveskendő, szivattyu kút, üveg lencsék.

Ezek mellett színes rajzzal birunk tizenhat darab vastagpapírra vont terményrajzi ábrákat, az ésvány, növény és állattan köréből.

Végül — természettani eszközeink: a villanytelep minden részleteivel, kautschuk lépény — leideni palaczk és róka fark, villanyfogó, iránytű, delezpatkó, hévmérő, Herólaptája, egyenkarú emeltyű, hajcsövek, mérleg stb. stb.

Mindezen taneszközök fényes bizonyosságai annak, hogy a magas kormány, nemcsak koinoly szándékkal, hanem egyszersmind nagy áldozatokkal törekszik emelni népiskolai oktatásunkat, s ezzel együtt magát az általános közmívelődés ügyét is.

Ime most áll módunkban s hivatászerű kötelességünkben nekünk tanítóknak, hogy a népnevelés ügy ezelőtti, — körülményszabta sok mulasztásait, hiányait — a lehetőségig kipótoljuk, kiegészítsük.

Azért is én igen észszerűnek s hasznosnak vélném, ha a tanítók vasárnaponként — isteni tisztelet után — a felnőtteket — különösen a középső és ifju korosztályt — saját körükbe gyűjtenék s ott ama főnnebb elősorolt taneszközöket egyenként elővéve felmutatnák, megmagyaráznák — s az egyes kísérleteket is végre hajtva — a természetan törvényeit igazságait felderítenék.

Oh akkor, nem lenne oly falu — s nem találhatnák a népköréből oly honpolgár, a ki eme ferde nézetet hangoztatná: „az egész földet nagy czethalak tartják“; akkor nem lenne oly egyén, ki a vasutat: „ördög szekerinek“; a távirtdát: „boszorkány játékanak“; a villámot: „isten haragjának“ nevezné.

Azért, tisztelt uraim — lelkes barátai a népnevelésnek! Hivatott bajnokai a tanügynek! egyenként és együttesen hassunk közre, hogy a népnevelés magasztos ügye — minél inkább emeltessék.

Mert midőn a magas kormány ezeket fektetett taneszközökbe, midőn a korigénye s népiünk szüksége intenek: akkor — méltó az ügy, hogy hállánk zálogaként s szoros kötelességünk lerovásául — ama nagy tökélet — évről évre az iskolán kívül is gazdagon kamatoztassuk!

Fejér Gyula,
tanító.

Hétfalu, 1871, Junius 15.

Ha nem láttam volna saját szememmel, senkinek sem hinném el, hogy 60, mond hatvan magyar fiu és leány tanuló élte forog veszélyben még pedig nem egy szegény magyar falu, hanem gazdag magyar Brassó-bolonya lutheránus iskola-termében. Pedig szegénykék nem érdemlik meg a halált, mint amaz ótestamentombeli 40 csintalan, kiket, mert Elízéus profétát kopasznak gunyolák, az ur szavára két borzos medve mind egy lábíg összetépett.

Midőn a magyar hazának-e nagy reményű sergecskéje s Brassóvárosának egyik virág koszorúja reggeli imáját a mindenhatóhoz boesátja, dobogó szívet és könyes szemmel tekintet fel a derék tanító tanítványaival együtt a meghasadozott téglaboltzatra, honnan koronként biblia — nagyságu mézsdarabok hullanak alá, ezer szerencse, még eddig gondviselészerűleg kerülve a hazának leendő oszlopait. —

Nem csoda, ha az egész épület bomlásnak indult, nem azért, hogy igen régi s teteje zsindeyllyel van fűdve, melynek rongyos részein kénye kedvére foly be a csorgó eső a hiura, hol is csöbrök és tekenyök állnak készen az árviz felfogására, hanem azért, mert a tanítót és a gyenge esemetéket kivéve, itt igen furcsa sullimeik lakókok ütték fel sátorfájokat; azért is, mert bizonyos körmös kezek megakarják őt fosztani régi birtokosától, azért is, mert az a hires Korcsosdi Fránczi itt látott napvilágot s itt szopta nem édes anyja, hanem egy hétfalusi magyar menyecske emlőit.

A múlt napokban csak az ég oltalmazta meg a tiszteletes urat, hogy iskolalátogatása alkalmával

egy darab vakolat agyon nem ütte, én azt hiszem, hogy ha az iskola felekezeti nem lett volna, meg is üti vala, de így a felekezeti szentség villámhárítóul szolgál, pedig könnyen beteljesedhetik vala rajta a jeruzsálemi tanács amaz elve: „jobb egy embernek, én nem mondom, szörnyűség is volna ép a papnak kivánni — elveszni, hogy sem az egész népnek, már t. i. az egész iskolának.“

A ki nem hiszi, látogassa meg ama borzalmas állapotú iskolát, tudom, nem leend nyugalma egy egész honapon át, én már többször riadtam fel álomból a beszakadás ijedelmének miatta. Uram! míg a borzasztó szerencsétlenség meg nem esik: Drotoszták meg ama hasadt boltzatot s, ha nem is a 60 tanulóknak életéért, de ama megbecsülhetetlen eseményért, hogy itt született Korcsosdi Fránczi, ki Barczaságon Isten kegyelméből hivatottságot érez magában, Bismarek országát fölépíteni s a budapesti hazai kormány édes álmaít megzavarni. Oh emléktábla, hol késel az éji homályban.“

Az igaz, az öreg Homérust hét város vallotta magának, megérdemlette! Hát ez a bolonyai Hercules kié legyen. Ne sirj kedves Bolonya! Hétfalu nem ett még bolondgombát, hogy e sajátos dicsőséget el vitázza árva fejedtől. Romlásnak indult hajdan . . . no de viszontlátásig vig kedvvel a munkára! az iskola épüljön s viruljon.

A bolonyai magyarság legyen ezentul is a többi Brassói magyarsággal a hazának szemefénye, a barczasági magyar községek valódi magyar koronája, magyar Mekkája, hol nem farizeusi felekezeti szenteskedés, hanem tiszta magyar hazafiság vigye a főszerepet. De fájdalom, míg Brassóban a magyar nép szétforgácsolódva lutheranus májális-pápista májális, református májálisokat tart; míg a három felekezet magyar papjai az utszákon egymásnak nem köszönnek, vagy ha igen, ez így hangzik: geden Maren“ (jó reggelt); míg a magyar kereskedők és iparok nevéket németesen begyeztik lakásuk homlokára; míg tanuló gyermekeiket nem egyesítik egy nagyszerű községi iskolába; míg egyesülten nem szerveznek egy közös leánynevelődét; míg több gondot fordítanak gyermekeik német nyelvére, érzelmeire öltöztetere, mint az édes saját magyarrá: addig jó éjszakát neked brassói magyar önállóság!

Míg a magyar papság saját tüzhelyénél idegen nyelven értekezik családjával s nemzete érdekeit alárendeli hasathizlaló innen onnan hulló morzsáknak: addig józan vezénylet nélkül nem csuda, ha a bolonyai iskola bánatában összeomlik és a Korcsosdi Fránczik napról napra szaporodnak.

Bagoly.

Külföld.

FRANCZIA ÜGYEK.

A francia pótválasztások képviselőjelölt-lisztáin ujabban két névvel találkozunk: Gambettával és Garibaldiéval. Gambetta, mint egy déli távirat jelenti, elfogadta a párisi jelöltséget, kinek hazajövele elé a francia kormány kétségkívül semmi akadályt sem fog vetni. Garibaldi az Alpes-Maritimes-departementben léptették föl; de a jelöltséget nem fogadta el, mint egy, általunk alább közlendő lakonikus levélben adott választóinak tudtára. Az agguerilla-tábornok kétségkívül szívére vette a bordeauxi nemzetgyűlésben vele történt jelenetet, s nem akarja szóval védeni a francia köztársaságot, melyet a poroszok ellenében karddal meg nem menthetett. —

A Bouches de Rhone-departement képviselőjelöltjei közül a következőket említjük föl: marquis de Foresta, Magnaco, Poujoulat, Ch. de Ribe legitimitások; Clappier s Dufour köztársaságiak.

Páris még a választások alatt sem mentetik föl az ostromállapot alól. A szavazóknak teljes szólásszabadságot enged ugyan a kormány, de proklamációkat nem szabad kiragasztani. Az ostromállapot teljesen elégséges lesz arra, hogy a párisi választók közül azok, kik legkevésbé is kompromittálva vannak, ne mutassák magukat a szavazási urnáknál, s így a tulsuly a mérsékelt elemek kezébe adasék. Hogy azonban ez megegyezik-e a választási szabadsággal a joggal és méltányossággal, az egészen más kérdés.

A „Figaro“, egy déli távsürgöny szerint, a neki adott fölhatalmazásnál fogva kijelenti, hogy az Orleansherczegek mind Frochsdorfba mennek, s hogy a Bourbon ház tagjai mind készek meghajolni, azon államforma előtt, melyet Franciaország adni fog magának. Ha a nevezett lap közlésének csakugyan komoly alapja van, ez esetben a trónkövetelő urak akciói jelentékenyen leszálhattak, vagy legalább távolabb látják magukat a kitűzött céltól, mint csak pár héttel ezelőtt is.

A royalista lapok ujjab időben szintén leszálltak eddigi magas paripáikról, s mintha csak összeszóláltak volna, erkölcsi predikációkat tartanak a

francia népnek. Legközelebb siralmas hangon panaszkodtak, hogy az utszán sok itas katonát láthatni, s fölhívták a parancsnokokat ennek megakadályozására. Mintha Franciaországnak most egyéb baja sem volna, mint hogy néhány katonája többet iszik kelletlenül! A royalisták, ugy látszik, előbb meg akarják téríteni a franczi népet, különösen az istentelen Párist, mielőtt a kegyes Chambord gróf oda, mint V. Henrik, bevonulását tartaná.

A versaillesi képviselők egyébiránt teljesen jól érzik magukat az istentelen Párisban, mely mindinkább visszanyeri régi élénkségét. A képviselők legnagyobb része áttette lakását Párisba, s csak igen kevesen vannak, kik az éjet az unalmas Versaillesban töltik.

A „Gazette de France“ jelenti: Bourbonki tábornok a lyoni hadsereg főparancsnokságával bizatik meg. — Pietri nem sokára vissza fog térni Franciaországba.

A „Liberté“ írja: Most inkább, mint valaha van szó róla, hogy a Párist környező erődök kiegészítettek, s az enceintetől nagyobb távolságra építettek ki. A Vanves- és Issy-erődök a chatilloni és hautes brugeresi magaslatokra (a porosz útegek innét főleg lötték a déli erődöket, s Párist. A szerk.) helyeztetnek át. Az Orgemont-hegyen is szándékoznak egy erődöt építeni. Egy másik erőd pedig az uj Issy és a Mont-Valerien közt fog építeteni. —

A Rue de Laval utszában egy asszony nál J. Valles, a commune agyonlőtt tagjának következő fontos levele találtatott:

„Kedves Vésinier-m! A nagy harc döntő pházisába lépünk. Arra elítélve, hogy vagy minden eszközzel győzzünk vagy tönkre menjünk, mi és a dicsőséges jövő, melynek apostolai vagyunk, késedelmezzünk-e?“

Ha köztünk puha . . . . vannak, vonuljanak vissza, és a nép legyőzhetetlen férfiaságában gyakoroljon rajtok igazságosságot.

Pyat-val, Deloscluzez-zel és Cluseret-vel egyetértőleg ma este a titkos bizottságnak gyökeres és rettenetes rendszabályok elfogadását szándékozem javaslatba hozni, hogy végro valahára a reakcióval végezzünk.

Vesszen Páris, vesszen Franciaország, ha ugy kell lennie, csakhogy az emberiség mentessék meg. Sokkal jobban ismerem forradalmi vérméskletét, semhogy beleegyezésén kételkedném.

Egyébiránt, a mit mi tenni késedelmezzünk, azt a központi bizottság, mely bennünket szakadatlanul figyelemmel kísér, fogná végrehajtani; ez rosz volna, és mi elvesztenők az erkölcsi előnyt.

Eudes, Ranvieres és Johannard nagy terveink tényleges kivitelére készek.

Midőn önnek irok, egyidejűleg bizalmas embereinknek Raincyben (?) is írjuk, hogy siessenek nekünk a szóban forgó jegyeket megküldeni.

Látogattassa meg Grousset-t és mondja meg neki, hogy azon „parancsok“ szerint, melyeket neki Cluseret küldeni fog, magát készen tartsa a „Baron“ (?) után nézni. Üdv és egyenlőség.

Flóreal 28-án, 79. évben.

I. Vallés.

Már ezen levél is bizonyítja, hogy Páris fölperzselése még a döntő harc kezdete előtt elhatározott tény volt és hogy a commune tagjai nem egy kétségbeesett harc exaltációja által indítottak ama borzasztó tettek. De hogy az eszme, hogy Franciaország fővárosa azon napon semmisítették meg, melyen a fölötte való uralkodás reményét föl kellett adni, már régen el volt határozva, talán uj. Ezen fölfedezés érdeme a „Journal des Debats“-é.

Ugyanis 1870. junius 22-én az „Internationale“ 38 tagja egy titkos társaságban való részvétellel vádoltatott és a fenyítő rendőrség elé vitetett. Az 1870. év 38 nevének többsége 1871-ben is figurált a commune és a központi bizottság listáján, így Varlin, Malou, Johannard, Pindy, Combault, Avrial, Passedouet, Assy, Theisz, Landeck, Duval, Fränckel stb. A büntetések, melyeket ezen hősök a fenyítőrendőrségi törvényszék előtti elítéltetés által kaptak, viszonylagosan csekélyeknek voltak nevezhetők. Az ex-császár természetesen nem vesztetett össze czinkostársaival. Akkor az Internationale egyik megbízottjánál megtalálták a kulcsot chiffrizott levelezéseikhez. Ebben egyebek közt jegyek foglaltattak a következő szók számára: fegyver, lőpor, lőszer, nitro-glicerín, hamuzsir-pikrat. Sőt Pindy-nél utasítást találtak a nitro-glicerín készítésére, mely kénből, szénből, halvány-lőporból és hamuzsir-pruzsziatéből álló keverék. Némely utasításon azon záradék volt: „Az ablakokon és a csatornába beadni.“

Legujabb.

Bécs, junius 28. A képviselőház elfogadta a telekkönyvi törvényt, tárgyalá a

